

ŽIVOTNA SREDINA U BATAJNICI

Emina Muratović, Geografski fakultet Beograd i dr Safet Muratović, Beograd.

Izvod

U ovom radu predstavljeno je prigradsko naselje Batajnica, kao jedno od najvećih u Srbiji. Posebno je naglašeno da Batajnicu sa njenim prirodnim bogastvima moramo sačuvati na najbolji način i ne smemo dozvoliti da dođe do degradacije navedenog područja.

Proučavanje životne sredine i njena zaštita postaju sve neophodniji. Predstavili smo i ukazali da boljeg života nema bez bolje životne sredine, jer ona predstavlja osnovu boljeg života. Nema biološkog blagostanja bez dobrih životnih uslova, a oni se ostvaruju u ljudskom staništu- životnoj sredini.

Posebnu pažnju smo usmerili na očuvanje životne sredine datog područja, gde se ne sme dozvoliti da dođe do degradacije iste., a dali smo predlog za očuvanje i unaprđenje životne sredine prigradskog naselja Batajnica.

Ključne reči: životna sredina, Batajnica, zaštita, očuvanje, degradacija.

Abstract

In this article a suburb of Batajnica, as one of the largest in Serbia, is presented. It is emphasized that Batajnica's natural richness has to be preserved and that degradation of this area should be avoided.

The study of the environment and its protection are becoming increasingly indispensable. It is presented and suggested that there is no a better life without improved environmental protection, because it represents the base for better life. There is no biological well-being without good living conditions, and they are realized in the human habitat - environment.

Special attention was focused on the preservation of the environment of a given area, which must avoid degradation, and it is given a proposition for the conservation of suburb of Batajnica and making it environmentally friendly.

UVOD

Batajnica je prigradsko naselje u beogradskoj opštini Zemun, a prema popisu iz 2002. godine, Batajnica je imala oko 30 000 stanovnika i 450 privrednih subjekata, uglavnom privatnih.

Po gustini naseljenosti, Batajnica je najveće naselje u Srbiji koje trenutno ima oko 90 hiljada stanovnika, a pripada naselju zbijenog tipa.

Navedeno naselje ima dosta problema sa aspekta životne sredine, gde smo ukazali kroz razradu ovog rada.

Slika 1. Pogled na naselje

LEGENDE O NASTANKU BATAJNICE

O nastanku Batajnice postoje dve legende.

Po jednoj, ovo mesto je bilo močvarno i blatnjavo, pa su ga prozvali Blatajnica. Vremenom se, glasovnom promenom, slovo „l“ izgubilo, pa je ostao naziv Batajnica.

Po drugoj legendi, koja je verovatnija, sadašnje naselje osnovano je u 16. veku. Osnovao ga je mađarski grof Bataj, pa je po njemu naselje i dobilo ime.

ISTORIJAT BATAJNICE

Po nekim istoričarima, Batajnica spada u naselja iz bronzanog doba, o čemu svedoče i iskopine prema Dunavu u batajničkim poljima. Najverodostojniji podatak je da je Batajnica naseljena oko 1725. godine. U izveštaju iz 1753. godine, navodi se da je Batajnica malo selo, koje je imalo oko 90 imućnijih starešina, odnosno domaćinstava.

Po ukidanju vojne granice, u selu je osnovana zadruga koja je uvela zajednički rad meštana kojima se to veoma dopalo. Zadruga je 1912. godine imala 52 člana. Od njih je 40 % seljaka imalo preko deset jutara zemlje.

Naselje u sadašnjem obliku, sa omeđenim glavnim ulicama i raskrsnicom, nastalo je povratkom graničara sa dužnosti u Vojnoj krajini. Oni su u ovom mestu dobili zemlju i mogućnost da se nastane na ovom području. Posle Prvog svetskog rata, Batajnica je takođe intenzivno naseljavana bivšim vojnicima koji su dobijali zemlju u ovom području.

Mesto je rano dobilo osnovnu školu, u koju su u početku išla samo muška deca. Zgrada škole bila je u broju 7, za dva broja udaljena od stare zgrade pokrivena trskom. Škola je osnovana 1708. godine. Sadašnja zgrada je najstarija u okolini i datira iz 1880. godine. U Batajnici postoji i „Pozorište amatera Batajnice“ osnovano 1994. godine. Početkom 19. veka selo je brojalo 157 kuća i imalo 1.366 stanovnika.

SAOBRAĆAJ

Pored Batajnice prolazi autoput za Novi Sad i važna železnička pruga, prema Šidu i Novom Sadu sa jedne i prema Beogradu sa druge strane. Postoji i obilazna pruga koja ide prema Surčinu.

Kroz samo naselje prolazi magistralni put koji je uzak a prometan, pa su česte saobraćajne nezgode i gužve pred raskrsnicu u centru naselja. Na tom mestu račvaju se putevi prema Novom Sadu, Banovcima i Ugrinovcima. Ovaj put povezan je sa novosadskim autoputem petljom koja se nalazi na ulazu u naselje.

Planira se izgradnja nove petlje i spajanje novosadskog autoputa sa zagrebačkim, kao i sa obilaznicom oko Beograda. Takođe, planirane su dve obilaznice oko Batajnice kao i izgradnja ranžirne železničke stanice.

Javni prevoz oslonjen je na autobuse Integrisanog tarifnog sistema, osim vozila Integrisanog tarifnog sistema, kroz Batajnicu prolaze autobusi prigradskih linija ka Banovcima, Surduku, Pazovi, ali i međugradskih prema Novom Sadu, Subotici, Somboru...

Kroz Batajnicu prolaze i dve linije gradske železnice - Beovoza, a zaustavljaju se svi putnički vozovi koji saobraćaju prema Novom Sadu i Šidu.

VOJNI AERODROM U BATAJNICI

Vojni aerodrom Batajnica je najveći vojni aerodrom u Srbiji. Nalazi se u blizini Batajnice i Nove Pazove, 25 kilometara od Beograda. Aerodrom pripada Vazduhoplovstvu i PVO Vojske Srbije i jedini je aerodrom u Srbiji sa dve asfaltne piste.

Istorija aerodroma

Izgradnja aerodroma za potrebe Jugoslovenskog ratnog vazduhoplovstva počela je 1947. godine, a završena 1951. godine, kada je aerodrom zvanično otvoren. Namena aerodroma je bila zaštita jugoslovenske prestonice, Beograd, od moguće agresije iz vazduha. Jedinice stacionirane na Batajnici bile su 204. lovački avijacijski puk, 138. transportna avijacijska brigada, 252. lovačko- bombarderska avijacijska eskadrila, Vazduhoplovnoopitni centar, Remontni zavod „Moma Stanojlović“ i Vazduhoplovnomedicinski institut (VMC). Tokom agresije NATO-a na SRJ aerodrom je bio izložen čestim napadima NATO avijacije. Napadnut je 25 puta i teško je oštećena pista, ali zahvaljujući Vojsci Srbije i ministarstvu odbrane Republike Srbije, aerodrom je saniran i vraćen u namensku funkciju.

Budućnost aerodroma

Nedavno je iz Ministarstva odbrane rečeno da je druga pista koja je bila veoma oštećena popravljena i da će jedan deo aerodroma uskoro biti ograničeno otvoren za civilnu upotrebu.

ŽIVOTNA SREDINA U BATAJNICI

U novijem delu Batajnice, gde uglavnom preovlađuju zgrade razvijeno je daljinsko centralno grejanje.

U ostalom delu naselja stanovništvo za ogrev koristi gas, uglj i drva. Obezbeđenje toplotom ugljem i drvima posebno utiču na zagađenje vazduha i degradaciju životne sredine.

Sistem vodovoda u Batajnici postoji od šezdesetih godina prošlog veka.

Noviji deo Batajnice ima kišnu i fekalnu kanalizaciju, dok ostali deo naselja nema kanalizaciju. Stariji deo naselja koji se razvijao do devedesetih godina prošlog veka ima

kanale koji služe za odvođenje prekomerne podzemne i površinske vode, koje su izgradili još Austro- Ugari.

Slika 2. Kanali za odvođenje prekomerne vode

Stanovnici dela naselja koje se izgradilo od devedesetih godina prošlog veka pa nadalje, zatrpavalo je te kanale i sada imaju problem sa visokim nivoom podzemnih voda i izlivanjem septičkih jama.

U Batajnici postoji sistem odvoženja kućnog smeća. Od 2009. godine celo naselje je pokriveno odvoženjem smeća, a ranije je bilo pokriveno pola naselja, gde su stanovnici sami donosili đubre u deo naselja koji je bio pokriven odvoženjem smeća.

U okolini Batajnice nalazi se preko 30 deponija, koje se negativno odražavaju na životnu sredinu, a samim tim i na zdravlje stanovništva. Deponije su značajni zagađivači praktično svih komponenti životne sredine i zato se moraju razraditi mere za njihovu zaštitu. Deponijsko tlo se na površini karakteriše istim sanitarnim svojstvima kao i otpaci, tj. niskim titrom crevnih bakterija, perfrigensa, proteusa i sadrži jaja helminta i predimagnalnih stadijuma muva. Nagomilavanje smeća na deponijama i poligonima dovodi do zagađivanja zemljišta oko deponije i ono se nalazi u kategoriji veoma zagađenih teritorija

Slika 3. Degradacija Batajnice

Veliki broj stanovnika Batajnice bavi se poljoprivredom.

Poljoprivreda ima veliki uticaj na životnu sredinu, a naročito ako se koriste savremene i moderne mašine, koje mogu dovesti do njene degradacije. Ukoliko je poljoprivreda intenzivnija, negativno dejstvo na životnu sredinu je veće. Ako stanovništvo koristi pesticide, herbicide, veštačka đubriva i druge hemikalije u velikoj meri, da bi poboljšalo useve, to se negativno ispoljava na životnu sredinu, a samim tim i na zdravlje stanovništva. Zbog korišćenja raznih hemikalija biljni i životinjski svet takođe osiromašuje. Svakako da se veštačka đubriva i druge hemikalije moraju koristiti, ali racionalno, vodeći računa o kvalitetu zemljišta i životne sredine.

Prilikom bavljenja poljoprivredom, treba voditi računa na koji način se obrađuje zemlja, da ne bi došlo do antropogene erozije. Intenzitet erozije je daleko veći na nezaštićenom poljoprivrednom zemljištu. Stanovništvo treba informisati i edukovati na koji način treba da obrađuje zemlju, kako ne bi došlo do antropogene erozije i poremećaja prirodne ravnoteže.

U Batajnici se nalazi i Vojni aerodrom, koji prouzrokuje i zagađenje bukom i vibracijama, koje sa negativno odražavaju na psihičko stanje ljudi i promene raspoloženja. Povoljnim odabirom i rasporedom biljnih vrsta na zelenim površinama moguće je redukovati nivo buke u znatnoj meri. U tom smislu primenjuju se zeleni pojasevi od drveća i žbunja pri čemu se sadnja vrši što bliže izvoru buke u gustom zasadu, bez praznina i sa drvećem koje ima gustu krošnju kako bi čitav pojas bio što kompaktniji. Za zaštitu od buke najveći efekat se postiže stvaranjem gustih dvoetažnih i žbunastih zasada, u kojima šiblje u potpunosti pokriva prostor između stabala drveća. Pojasevi za zaštitu od buke od 3 do 6 gustih redova drvenasto-žbunastih zasada mogu da smanje buku za 5 do 12 dB. Formiranje zaštitnog zelenila može se kombinovati sa drugim tehničkim i urbanističkim metodama kako bi se povećala efikasnost zaštite od buke. Zeleni pojasevi mogu delovati direktno i indirektno. Direktni uticaj se ogleda u apsorpciji zvučnih talasa, njihovim prelamanjem ili odbijanjem, čime se smanjuje nivo buke. Indirektni uticaj se manifestuje u psihološkom smislu da zelene površine čine „branu“ za zvučne talase i vizuelno povoljno utiču. Pravilan izbor biljnih vrsta i njihov raspored su najznačajnije dve stvari kada se govori o uticaju zelenih površina na smanjenje nivoa buke.

Kroz Batajnicu prolazi i pruga koja takođe dovodi do zagađenja bukom, koje se negativno odražava na stanovnike ovog naselja, pa je često život pored pruge nepodnošljiv ili veoma nemiran.

Za razliku od kretanja automobilske saobraćaja, saobraćaj na železnici je manje intenzivan i sa relativnom postojanošću nivoa buke u momentu prolaza pored merne tačke. Zato se buka sa železničke pruge može okarakterisati kao nekontinuirana buka. Procena karakteristika buke železničkog saobraćaja je neophodna radi utvrđivanja režima buke duž projektovane železničke pruge i izrade karte bučnosti železničkog saobraćaja u navedenom naselju.

UDRUŽENJE ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Brojni problemi, pre svega, ekološke prirode, podstakli su stanovnike Batajnice da osnuju Udruženje za zaštitu životne sredine „Nenad Golubović“ Batajnica, kako bi, pre svega, pomogli u rešavanju mnogobrojnih važnih pitanja, kao što su: problem kanalizacije i nedostatak vode u jednom delu naselja, rešenja pitanja deponija, kojih u

okolini ima preko 30, nabavka kontejnera za odlaganje smeća, izgradnja parka, uređenje kupališta i sl.

ZAKLJUČAK

Batajnica je danas nerazvijena, naročito kada su kultura, zdravstvo, obrazovanje i sport u pitanju.

Ovakvo naselje zahteva sportski centar, veći dom zdravlja, kulturni centar (koji je postojao dok nije izgoreo u požaru). Takođe, s obzirom da osim iz Batajnice, za Beograd putuju učenici i iz Banovaca, Pazove i Ugrinovaca, postoji potreba za jednom ili više srednjih škola. U Batajnici ne postoji nijedan veći park.

Nadamo se da će stanovnici Batajnice svojim primerom i angažovanjem doprineti da se Batajnica razvije u savremeno, ekološko naselje i da će se rešiti mnogobrojni problemi sa aspekta životne sredine.

LITERATURA

- [1.] Lješević M. (2005): Životna sredina- teorija i metodologija istraživanja, Geografski Fakultet, Beograd.
- [2.] Lješević M. (2005): Životna sredina sela i nenastjenjenih prostora, Geografski Fakultet, Beograd.
- [3.] Filipović D., Đurđić S. (2005): Osnovi ekologije- Praktikum, Geografski Fakultet, Beograd.
- [4.] www.wikipedia.com
- [5.] www.batajnica.info
- [6.] www.panoramio.com
- [7.] www.ekoforum.org